

ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ

Стаття спрямована на визначення сутності трудових відносин держави і підприємця. Визначена сутність підприємницького потенціалу. Запропоновано сформулювати та впровадити Національну підприємницьку кадрову політику України.

The article line of investigation labor relations State and employer. Define the essence of entrepreneurial potential. In the article propose mould and realize a National entrepreneurial personnel policy.

Ключові слова: підприємництво, кадровий потенціал, освітня політика, трудові відносини, підприємницький потенціал.

Key words: enterprise, regular potential, edukational politics, labor relations, enterpreneurial potential.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Економіки розвинутих європейських країн, на співпрацю з якими та інтеграцію орієнтується наша держава, мають соціальну спрямованість, тому ринкові перетворення в Україні стали одним із засобів підвищення ефективності економічного та соціального потенціалу суспільства, а однією із найважливіших сфер цих перетворень є ринок робочої сили, якій тісно пов'язаний з трудовими відносинами. Основою будь-якої економіки є підприємницький сектор, формування та професійна підготовка залежить від сфери освіти і є першочерговою задачею нашої країни.

Мета статті — наукове обґрунтування системного підходу до формування напрямів освітньої політики для розвитку підприємництва в країні.

Завдання роботи — визначити основні напрями взаємоузгодження загальнодержавної освітньої політики та загальнодержавної політики сприяння розвитку підприємництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Підприємництво є одним з факторів розвитку суспільства, а розвиток підприємництва — запорука економічного і соціокультурного збагачення нації. Зміст підприємництва, його структуру, умови функціонування, фактори сприяння і стримування розвитку підприємництва досліджували Ю. Авксентьев, О. Батура, С. Біла, Ю. Благодир, З. Варналій, О. Васильєва, Л. Велева, А. Гальчинський, Л. Дідківська, В. Дубровський, Я. Домбровський, І. Дворжак, І. Запоточний, І. Іванова, О. Коваль, О. Ковба, Т. Кондратюк, О. Кужель, О. Мазур, Ю. Наврузов, А. Никифоров, А. Ослунд, Д. Стеченко, В. Табінський, О. Титарено, О. Травянка, С. Чистов.

Терміни "індивідуальна трудова діяльність" та "приватний підприємець" не дають підстави для виникнення сумнівів стосовно того, чи є люди, які реалізують трудові відносини: суспільство у особі державних інститутів, регулює, контролює їхню діяльність; суспільство в особі споживачів реалізує відносини вартості, тобто з'ясовує,

чи потрібна їм трудова діяльність, чи ні [9, с. 158].

Постає питання про законодавче визначення саме таких трудових відносин. Особливість функціонування підприємця полягає у його статусі:

- підприємець як об'єкт трудових відносин у державі (по відношенню до найманих працівників);
- підприємець як суб'єкт трудових відносин у державі (по відношенню до держави).

Елементом трудових відносин суспільства є відносини розподілу та перерозподілу робочої сили, розвиток яких відбувається відповідно до таких законів економіки, як:

- закон вартості;
- закон конкуренції;
- закон середньої норми прибутку;
- закон попиту та пропозиції [9, с. 158].

Закон вартості у трудових відносинах держави і підприємця впливає на розподіл робочої сили підприємців і полягає у формуванні високопрофесійних підприємців, вартість робочої сили яких може зумовити вихід з ринку підприємців із низькими компетенціями.

Закон конкуренції здійснює різний вплив у залежності від наявності здорової та нездорової конкуренції [9, с. 159].

Закон середньої норми прибутку впливає на перерозподіл робочої сили підприємців у якості появи так званої "сезонної" роботи у певному напрямі бізнес-діяльності, яка надає найбільшій фінансової користі на даний час.

Закон попиту та пропозиції у контексті нашого дослідження фактично визначається як попит держави на підприємців та пропозиція відповідної робочої сили.

Не викликає сумніву, що попит у нашої держави є надвисоким. О. І. Васильєва наголошує, що в Україні 122 міста із моногалузевою структурою економіки [1, с. 17], а одним з напрямів найшвидшого розв'язання проблем монофункціональних міст вважає розвиток в них малого підприємництва з ініціативи місцевої влади [1, с. 119].

Однак, з позиції визначення терміна "попит", зап-

ропонованого А. Загороднім [2, с. 354], попит — це платоспроможна потреба суспільства (держави). Плата держави виявляється у таких напрямках:

- пільгове оподаткування;
- дотації (наприклад, в аграрний бізнес);
- створення вільних економічних зон;
- організація спрощених умов реєстрації бізнесу;
- організація спрощених умов ведення, фінансової фіксації господарських операцій та звітування по господарській діяльності перед державою;
- реалізація законодавчих механізмів сприяння розвитку підприємництва;
- охорона здоров'я (безкоштовне медичне обслуговування населення);
- соціальні гарантії члена суспільства;
- забезпечення навчання потенційних кадрів за державним фінансуванням та ін.

Отже, відносини держави і підприємця у контексті закону попиту і пропозиції в частині плати держави виявляються у двох головних напрямках:

- 1) створення належних умов для ефективного функціонування підприємця в бізнес-середовищі — плата в організаційному та регуляторному аспектах бізнес-діяльності;
- 2) створення висококваліфікованого фахівця (кадра) для підприємництва (інвестиціями у людський капітал від народження людини) — плата за забезпечення високої якості робочої сили.

У свою чергу, "робоча сила" знаходиться у певній системі чинників: "потенціал людини", "трудова потенціал", "людський капітал", "робоча сила" [10, с. 134]

Трудовим потенціалом підприємця є його підприємницький потенціал, який фактично є елементом кадрового підприємницького потенціалу країни.

Становлення та розвиток підприємництва залежить від наявності потрібних ресурсів (потенціалів), а головне — якісних характеристик останніх [4, с. 5]. Кадровий потенціал формується за рахунок людських ресурсів певної території, які складають людський капітал; кадровий потенціал є сукупність функціональних можливостей носія робочої сили [4, с. 5-6].

Кадровий потенціал — величина змінна, оскільки його характеристики прямо залежать від рівня соціально-економічного і техніко-технологічного розвитку споживачів робочої сили, адже можливості мати високо-професійних, достатньо вмотивованих і заряджених на результат працівників залежать від результатів фінансово-господарської діяльності роботодавця, які дають змогу залучити персонал, який відповідав би потребам і забезпечував високу ефективність виробничого процесу [4, с. 7]. Розвиток кадрового потенціалу являє собою заходи в напрямі поліпшення професійно-кваліфікаційних здібностей через навчання і перепідготовку [4, с. 23].

Виокремлюємо у відповідності до наших досліджень одну з форм плати держави — фінансування освіти. З огляду на проведені нами аналіз кон'юнктури ринку освітніх послуг для МСП, сутності бізнес-освіти, бізнес-навчання, підприємницької освіти і навчання, інвестицій у людський капітал підприємництва, зазначаємо, що недостатньо виважена освітня політика у цьому питанні спричинила відсутність "створення" саме підприємця системою освіти, а отже, і пропозиція цих кадрів буде обмеженою.

Загальнодержавна освітня політика та загальнодер-

жавна політика сприяння розвитку підприємництва як види урядової інтервенції [6, с. 13] є, по суті, віддзеркаленням загального соціального управління в країні та діють шляхом впливу одних суб'єктів управлінського впливу на свідомість і волю інших з метою впорядкування, вдосконалення і розвитку суспільства та його систем [5, с. 149]. На сьогодні відсутня одновекторність цих політик у концептуальних питаннях підготовки кадрів-підприємців. Дослідження державної політики підтримки малого бізнесу, проведені Т. В. Кондратюк [3], показали, що питання освіти для підприємців не розглядається як одна з першооснов для будь-якої їх діяльності. Підготовка кадрів бізнесменів повинна вестися для вирішення народногосподарських завдань [7, с. 458]. Ускладнення соціальних та економічних проблем у житті України не могло не позначитися і на стані освіти, яка пізно почала реагувати на життєво важливі потреби суспільства, на підготовку кадрів, що забезпечили б економічне зростання в нових умовах господарювання [8, с. 25]. Все це доводить, на нашу думку, об'єктивну потребу соціуму в узгодженні інтересів і установок держави у галузях економіки і освіти з інтересами громадянського суспільства у питанні розвитку підприємництва шляхом підготовки підприємців системою освіти.

ВИСНОВКИ

Основним шляхом вирішення поставленого завдання у даній науковій праці є розробка та впровадження Національної підприємницької кадрової політики України. Саме вона допоможе узгодити основні вектори руху державної політики сприяння розвитку підприємництва та освітньої політики.

Література:

1. Васильєва О. І. Управління соціально-економічним розвитком багатофункціональних міст України: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04. — К., 2004. — 215 с.
2. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. — 2-е вид., випр. та доп. — Львів: Вид. "Центр Європи", 1997. — 566 с.
3. Кондратюк Т. В. Державна політика підтримки малого бізнесу: монографія. — К.: Видавничий центр "Академія", 2003. — 112 с.
4. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Кадровий потенціал аграрних підприємств: управлінський аспект. — К.: ННЦ "ІАЕ", 2005. — 370 с.
5. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. — К.: Атіка, 2005. — 240 с.
6. Оцінювання державної політики і програм: Конспект лекцій до навч. дисципліни / Уклад.: В. А. Ребало, Ю. Д. Полянський. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — 72 с.
7. Рахімова Д., Аллахвердієва Л. Особенности підготовки кадрів в системі середнього спеціального образования для підприємницького сектора економіки Узбекистана // Вісн. НАДУ. — 2005. — № 1. — С. 454—459.
8. Романовський О. О. Теорія і практика зарубіжного досвіду в підприємницькій освіті України. — К.: Деміур, 2002. — 400 с.
9. Тумакова С. Держава і організація ринку робочої сили // Вісн. УАДУ. — 2002. — № 3. — С. 118—125.
10. Фатхутдинов Р. А. Организация производства: учебник. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 672 с.